

Lesindeling Jaaropleiding Architectuur

Chronologisch; totaal 24 lessen + 8 thema lessen

(Onder voorbehoud van wijzigingen)

Les 1 Van nederzettingen naar de eerste beschavingen.

Van de prehistorische oude architectuur (dolmen, tenten, hutten, etc, de eerste hutten in het Zuid Franse Terra Amata, ca. 380.000 jaar geleden tot de start van de grote beschavingen als de Australische Aboriginals (50.000 v.Chr. – heden), Ain Ghazal (7200 v.Chr. – 5000 v.Chr., Jordanië), de Jiahu-cultuur (7000 v.Chr. – 5700 v.Chr., China), de Mesopotamische beschaving (6500 v.Chr. – 539 v.Chr.), de Donaukultuur, of Linearbandkeramik-cultuur (5500 v.Chr. – 3500 v.Chr.).

Les 2 Oude beschavingen; ziggurats, piramiden, tempels, graven

Vervolg van de Mesopotamische beschaving (6500 v.Chr. – 539 v.Chr.), start van de oude Egyptische beschaving (3150 v.Chr. – 30 v.Chr.), de oude beschavingen van Afrika (3100 – 332 v.Chr.), de Maya-beschaving (2600 v.Chr. – 900 n. Chr.), de Norte Chico-beschaving (3000 v.Chr. – 1800 v.Chr. Peru), de Indusvallei-beschaving ook wel Harappan genoemd (2600 v.Chr. – 1900 v.Chr.), de Chinese beschaving (1600 v.Chr. – 1046 v.Chr.), en de Nok-cultuur (900 v.Chr. tot 200 na Chr., Nigeria).

Les 3 De Klassieke Oudheid in het westen: deel 1

Griekse architectuur (800 v. Chr – 350 v. Chr., de Hellenistische periode (334–30 v.Chr.) en de Perzische beschaving (550 v.Chr. – 331 v.Chr.)

Van de Pre-Helleense architectuur (Kreta en Mycene) tot de klassieke architectuur van de tempels, theaters, stoa, agora en huizen in de stadstaten en koloniën van de Griekse oudheid. En de invloed hiervan op de architectuur van de Hellenistische periode en de Perzische beschaving.

Les 4 De Klassieke Oudheid in het westen: deel 2

Romeinse architectuur en de Romeinse beschaving (753 v.Chr. – 476 n. Chr.)

De Romeinen hebben 'stilistisch' veel ontleend aan de Grieken, maar als 'constructeurs' hebben ze allerlei 'nieuwe' technieken en gebouwen ontwikkeld die in de Griekse wereld niet bestonden. De architectuur, mede beïnvloedt door de Etruskische beschaving, zal zich over een groot gebied verspreiden.

Les 5 Thema les Van ontwerp tot realisatie

Architectuur is een heel proces: van de eerste schetsen via plattegronden naar het voorlopig ontwerp, het definitief ontwerp naar de bouw en realisatie. De ontwikkelingen in de techniek en middelen die de architect ter beschikking staan hebben een enorme invloed: van lijnen trekken in het zand naar 3D printen. Sommige ideeën over wat een ontwerp moet omhelzen dateren al uit de Klassieke oudheid, zoals de drie principes van Vitruvius.

Les 6 Meso-Amerikaanse architectuur (1800 v. Chr, - 1500 na Chr.)

In Noord- en Midden-Amerika bouwen diverse culturen als de Olmteken, de Maya's, Zapoteken en diverse andere culturen indrukwekkende steden met spraakmakende tempels, paleizen en terreinen waar een bijzonder balspel wordt beoefend.

Les 7 Hindoeïstische architectuur (ca. 400 v.Chr. -- heden)

De hindoeïstische architectuur evolueerde door de eeuwen heen van eenvoudige, uit rotsen gehouwen grottenheiligdommen tot massieve en sierlijke tempels die zich over het Indiase subcontinent en daarbuiten verspreidden en een canonieke stijl vormden die vandaag de dag nog steeds wordt aangehouden in moderne hindoeïstische tempels over de hele wereld.

Les 8 Boeddhistische architectuur (ca. 250 v.Chr. -- heden)

De boeddhistische religieuze architectuur ontwikkelde zich op het Indiase subcontinent. Er zijn een aantal soorten bouwwerken die verband houden met de religieuze architectuur van het vroege boeddhisme: kloosters (vihara's), plaatsen om relikwieën te vereren (stoepa's) en heiligdommen of gebedsruimten (chaitya's, ook wel chaitya griha's genoemd), die later op sommige plaatsen tempels werden genoemd.

Les 9 Thema les Materialen

Architectuur kenmerkt zich vooral door het materiaalgebruik. Het maakt voor het uiterlijk, de constructie en het gebruik nogal uit of je steen (natuur-, bak-, leem- steen) of hout of bamboe gebruikt en voor o.a. de duurzaamheid of je beton, staal, ijzer glas inzet.

Les 10 Keltische Beschaving (600 v. Chr. – 300 na Chr.), Vroeg Christelijk & Byzantijns & Karolingische & Pre romaanse architectuur (300 na Chr. – 850 na Chr.)

Van Brittannië tot Bohemen vinden we voorbeelden van Keltische architectuur. De vroegchristelijke architectuur wordt beïnvloedt door de Romeinse architectuur maar geeft een andere functie aan de gebouwen. De Byzantijnse architectuur voegt pracht en praal daaraan toe.

Les 11 De islamitische architectuur (7^{de} eeuw na Chr. - heden)

Islamitische architectuur omvat de architecturale stijlen van gebouwen die verband houden met de islam. Het omvat zowel seculiere als religieuze stijlen vanaf het begin van de islam tot op heden. De islamitische wereld omvat een groot geografisch gebied dat zich historisch gezien uitstrekt van West-Afrika en Europa tot Oost-Azië. In de loop van de tijd hebben verschillende regio's hun eigen stijlen ontwikkeld op basis van lokale materialen en technieken, lokale dynastieën en beschermheren, verschillende regionale centra van artistieke productie en soms verschillende religieuze overtuigingen.

Les 12 De Middeleeuwen I: het Romaans

Romaans is een kunsthistorische term (ontstaan begin 19^{de} eeuw) die wordt gebruikt om de Europese architectuur (& beeldende kunst) aan te duiden die ontstond tussen 1000 en 1200 AD. Het verwijst naar de (veronderstelde) heropleving van *Romeinse* bouwtechnieken die in deze periode plaatsvond, waarbij het gebruik van ronde bogen gezien wordt als kenmerkend.

Les 13 De Middeleeuwen 2: Gotiek

Net als de term 'Romaans', is Gotiek een kunsthistorisch begrip, in de 16^{de} eeuw geïntroduceerd door de 'vader' van de kunstgeschiedenis Giorgio Vasari ('Vite...', 1550,68), om de 'barbaarse' kunst van het Noorden aan te duiden. De Gotiek zoekt de hoogte en door een vernieuwend skeletbouwsysteem worden de wanden vrijgespeeld en is er plaats voor indrukwekkende glas in lood ramen.

Les 14 Thema les Symboliek in architectuur

Architectuur vertelt een verhaal. Vooral in religieuze architectuur vinden we vormen, afmetingen en allerlei details die een symboliek in zich dragen. Van de labyrinten en de veelpassen in de Gotische kathedralen tot weergave van kosmogonie ideeën in de mandala van de hindoeïstische en boeddhistische architectuur. Ook in de seculiere architectuur vinden we symboliek.

Les 15 De Middeleeuwen 3: buiten Europa

De Azteekse beschaving (1325 n. Chr. – 1521 n. Chr.) en de Inca-beschaving (1438 n. Chr. – 1532 n. Chr.), evenals de koninkrijken in West-Afrika Ghana, (5-8^e eeuw na Chr.), Mali en het Songhai-rijk hebben hun sporen nagelaten in de architectuurgeschiedenis. Met verder aandacht voor kastelen in Japan en China en paleizen in Tibet en Nepal

Les 16 De Renaissance

Net als 'gotiek' duikt de term renaissance (rinascimento, 'wedergeboorte') op in de *Vite* van de 16^{de} eeuwse schilder/architect Giorgio Vasari. In zijn introductie beschrijft hij de teloorgang van de kunsten na de val van Rome. Met de renaissance begint weer een heropleving van de klassieke harmonieuze architectuur.

Les 17 De Barok

Barok is afgeleid van baroque (Fr.), barroco (Port.), barrueco (Sp.) = grillig gevormde parel. In de late 18^{de} eeuw, de periode van het neo-classicisme, werd 'barok' laatdunkend gebruikt als aanduiding van de 'decadente' kunst van de voorgaande periode (1600-1750). Als stijl ontstaat de barok in Rome, in de context van de contrareformatie. De barok wordt in Frankrijk ook wel met Frans classicisme aangeduid, met Versailles als imposant voorbeeld. In de Nederlanden heet het Hollands classicisme met naast de imponerende grachtenpanden het 'achtste' wereldwonder: het Amsterdamse stadhuis.

Les 18 Rococo & Neo-Classicisme en de architectuur van het Russische Rijk (1721-1917)

Rococo ontstond in Frankrijk, waar men na de zware barok van het tijdperk Louis XIV kwam tot een lichtvoetiger stijl, die samenhang met een sociale transformatie: de komst van de salon. Het neoclassicisme komt met een reactie: terug naar de harmonieuze verhoudingen van de klassieke architectuur. De tsaren laten in Rusland imposante paleizen verrijzen.

Les 19 Thema les Constructie

Dat een gebouw moet blijven staan is evident, daarbij is de constructie essentieel. Hoe zorg je ervoor dat in een aardbevingsgevoelig gebied het gebouw blijft staan. Wat is er voor nodig om op een drassige bodem architectuur te realiseren? Welke technieken gebruik je daarvoor? Wat verandert er na de Industriële Revolutie?

Les 20 De 19e eeuw: Neo-stijlen, Revivalisme & eclecticisme & Beaux arts architectuur

In de 19^{de} eeuw kijkt men naar voorgaande stijlen die een herbeleving ondergaan met het voorvoegsel neo- als benaming. Daaruit vloeien ander stijlen voort als Revivalisme & eclecticisme & Beaux arts architectuur, die eveneens historische architectuur als inspiratie gebruiken.

Les 21 Art Nouveau, Art Deco & Streamline Moderne

Als reactie op de neo- en aanverwante stijlen pleit de Art Nouveau voor nieuw architectuur waarin de veranderingen ingezet door de Industriële Revolutie wel zichtbaar zijn. In het Interbellum borduren stijlen als de Art Deco daar deels op voort maar kijken ook naar het modernisme.

Les 22 Thema les Typologie in architectuur: de architectuur van de zorg.

Typologie in architectuur verwijst naar de classificatie van architecturale elementen op basis van hun kenmerken en functies. Een bijzondere typologie is de architectuur van de zorg met o.a. ziekenhuizen en sanatoria. Wat is de invloed van de specifieke eisen van de architectuur van de zorg?

Les 23 Traditionalisme & Expressionisme

Het traditionalisme gebruikt de materialen en vormen van eeuwenlange manier van bouwen. Binnen het expressionisme valt het baksteen expressionisme op, deze stijl komt vooral voor in de Noordelijke helft van Duitsland en in Nederland. De Nederlandse variant wordt Amsterdamse school genoemd.

Les 24 Modernisme: vooroorlogs

In de historische avant-garde van de moderne architectuur pleit men voor 'less is more' en het gebruik maken van nieuwe technieken en materialen. Verschillende benamingen als het futurisme, modernisme, constructivisme, De Stijl, Bauhaus kenmerken zich door een radicale wens naar vernieuwing.

Les 25 Architectuur en staat

Recente geschiedschrijving wijst op het belang van de relatie van staatspolitiek en architectuur. Waar lange tijd totalitaire architectuur (communisme, fascisme, nationaal socialistisch) en de architectuur van het kolonialisme vaak niet meer dan een voetnoot waren is er steeds meer aandacht voor de communicatieve kracht van deze architectuur.

Les 26 Modernisme: naoorlogs & reacties

De kwestie van verder, weder en nieuw bouwen wordt zichtbaar in het naoorlogs modernisme, brutalisme en ook traditionalisme. Complexiteit en grootschaligheid heeft gevolgen in hightech, megastructuren architectuur. Met als reactie een oproep tot de menselijke schaal: structuralisme en organisch bouwen.

Les 27 De kritische blik

Het kritische regionalisme (1970 – heden) is een benadering van architectuur die ernaar streeft de onverschilligheid van moderne architectuur met betrekking tot de plaats of de plaats van constructie te overwinnen, waarbij lokale culturele elementen worden gebruikt om de betekenissen van architectuur te verrijken. De term kritisch regionalisme werd voor het eerst naar voren gebracht door Alexander Tzonis en Liane Lefaivre, en later door de beroemde criticus en architectuurhistoricus Kenneth Frampton.

Les 28 Thema les Herbestemming

Herbestemming architectuur is een veelzijdig en creatief vakgebied dat zich richt op het herstructureren en hergebruiken van bestaande gebouwen. Dit kan variëren van het herstructureren van kantoren panden tot het hergebruiken van oude scholen en monumenten.

Les 29 Postmodernisme (van 1964 tot 2000) en nieuwe neostijlen

De postmoderne architectuur ontstond aan het eind van de jaren zestig als reactie op de vermeende tekortkomingen van de moderne architectuur, met name de rigide doctrines, de uniformiteit, het gebrek aan ornamentiek en de neiging om de geschiedenis en cultuur van de steden waar deze architectuur verscheen te negeren. Met ook aandacht voor deconstructivisme, neomodernisme, en het neotraditionalisme.

Les 30 Thema les Hoogbouw

Lange tijd waren de piramiden van Gizeh de hoogste gebouwen ter wereld. De gotische kathedralen gaan over die hoogte heen. In de moderne tijd met de bouw van wolkenkrabbers gaan we nog meer de hoogte in. Skylines van steden veranderen totaal en de grenzen worden verlegd zoals de nu in aanbouw zijnde toren in het Saudi-Arabisch Jeddah met een hoogte van meer dan één kilometer.

Les 31 Thema les Groene architectuur

Groene architectuur, of duurzame architectuur genoemd, richt zich op het ontwerpen van gebouwen die een gezonde leefomgeving creëren en tegelijkertijd de negatieve impact op het milieu minimaliseren.

Les 32: Meest recente architectuur

De opgaven van de architectuur worden opnieuw geformuleerd, waarbij thema's als digitalisering, schaal, pluralisme, duurzaamheid een grote rol spelen. Wat zal de toekomst mogelijk nog brengen?